

สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา
สถาบันพระปกเกล้า

รายงานวิจัย

การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมือง
และพฤติกรรมกำเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2566
จังหวัดร้อยเอ็ด

ศุทธิกานต์ มีจัน

สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า

**ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีแนวโน้มที่จะเลือกผู้สมัคร
ในกรณีที่ผู้สมัครมาจากตระกูลการเมืองที่มีฐานเสียง
และทรัพยากรทางการเมือง**

โครงการศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมกำเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2566 จังหวัดร้อยเอ็ด

ชื่อเรื่อง

พศ.ดร.ศุทธิกานต์ มีจัน
183 หน้า

นักวิจัย

สำนักวิจัยและพัฒนา
2567

จำนวนหน้า

ภาริณ จารุทวี
เกษณี ธนการศักดิ์

จัดพิมพ์โดย

ปีที่พิมพ์

ผู้สรุป

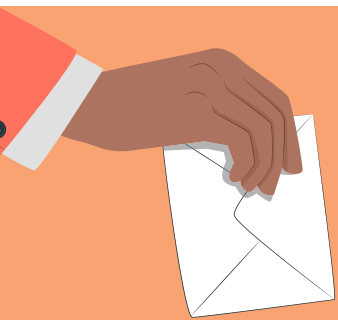
ผู้ออกแบบ

ความเป็นมา และความสำคัญ ของปัญหา

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 ที่ผ่านมานับว่าเป็นการเลือกตั้งที่ถูกจับตามองอย่างมาก ไม่เพียงเพราะเป็นการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นเป็นครั้งที่ 2 หลังการรัฐประหารใน พ.ศ. 2557 ซึ่งจะมีผลกระทบต่อระดับความเป็นประชาธิปไตยของไทยเท่านั้น¹ แต่ยังเป็นการเลือกตั้งที่ภูมิภาคและรูปแบบการเลือกตั้งมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ ร้อยเอ็ดซึ่งเป็นจังหวัดที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ ในภูมิภาค เนื่องจากร้อยเอ็ดเป็นทั้งศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การคมนาคม การศึกษา และยังคงเคยเป็นฐานมวลชนสำคัญของเครือข่ายคนเสื้อแดง ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนสำคัญของพรรคเพื่อไทย นอกจากนี้ ร้อยเอ็ดยังเคยถูกกล่าวถึงในแง่ปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงจนได้รับขนานนามว่า “โรคร้อยเอ็ด” นับแต่การเลือกตั้ง พ.ศ. 2524² เป็นต้น

มา และยังมี “อาจสามารถโมเดล”³ ซึ่งใช้ร้อยเอ็ดเป็นพื้นที่นำร่องการศึกษาและแก้ปัญหาความยากจนในยุครัฐบาลทักษิณ และเป็นพื้นที่ตัวอย่างของคณะก้าวหน้าในการสร้างตัวแบบของการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทันสมัยและมีคุณภาพ⁴ เช่นนี้ทำให้ร้อยเอ็ดได้รับความสนใจจากพรรคต่างๆ เป็นอย่างมาก ในฐานะพื้นที่ที่มีความเข้มข้นในการแข่งขันทางการเมืองสูง ดังนั้น การทำความเข้าใจความเคลื่อนไหวและพฤติกรรมทางการเมืองในร้อยเอ็ดจึงเป็นตัวอย่างที่ดีต่อการอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองในระดับภูมิภาคและระดับประเทศได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ การศึกษา

การศึกษาความเคลื่อนไหวและพฤติกรรมทางการเมืองของภาคการเมือง ภาคประชาชน คณะกรรมการการเลือกตั้ง หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และภาคส่วนอื่นๆ ที่ทำหน้าที่เป็นองค์กรเฝ้าระวัง (Watchdog) การจัดการเลือกตั้งของภาครัฐในจังหวัดร้อยเอ็ด

¹ ตามมาตรฐานของ Freedom House ซึ่งวัดระดับความเป็นประชาธิปไตยของไทยจากการให้คะแนนสถานะทางการเมืองการปกครอง สิทธิทางการเมือง เสรีภาพของพลเมือง และเสรีภาพบนอินเทอร์เน็ต

² นิยม รัฐอมฤต, “โรคร้อยเอ็ด”, ฐานข้อมูลการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า, สืบค้นจาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=โรคร้อยเอ็ด> (9 มกราคม 2567).

³ กองบรรณาธิการไทยรัฐพลัส, อาจสามารถโมเดล จากเรียลลิตี้แก๊งยุคทักษิณ สู่งานทำน้ำประปาให้ดื่มได้ยุค คณะก้าวหน้า, สืบค้นจาก <https://plus.thairath.co.th/topic/politics&society/102560> (9 มกราคม 2567).

⁴ “บทบาทเปลี่ยนท้องถิ่นเพื่อคุณภาพชีวิตประชาชน โดย ตัวแทนนายก อปท. คณะก้าวหน้า”, คณะก้าวหน้า, สืบค้นจาก <https://progressivemovement.in.th/article/7228/> (9 มกราคม 2567).

ผลการศึกษา

ร้อยเอ็ดถือเป็นหนึ่งในจังหวัดสำคัญทางภาคอีสาน ที่เป็น “ศูนย์กลางของคนเสื้อแดง”⁵ ซึ่งได้แสดงบทบาทอย่างมากในการต่อต้านรัฐประหาร พ.ศ. 2549 และเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนพรรคเพื่อไทย ทั้งนี้ภายหลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2557 ไม่พบว่ามีการเคลื่อนไหวในลักษณะเดิมเนื่องจากแกนนำถูกปรับทัศนคติ มีผลให้บทบาททางการเมืองของกลุ่มเสื้อแดงลดลงอย่างเห็นได้ชัด นอกเหนือจากนั้นยังมีความเคลื่อนไหวทางการเมืองด้วยการจัดตั้งกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น การจัดตั้งกองทัพประชาชนเพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์จังหวัดร้อยเอ็ดได้จัดทำข้อเสนอในการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 โดยมีจุดยืนว่าห้ามแก้ไขในหมวดพระมหากษัตริย์ทุกมาตรา⁶ นอกเหนือจาก

บทบาทของประชาชนที่เปลี่ยนไปแล้ว จะเห็นได้ว่าร้อยเอ็ดนั้นเป็นพื้นที่การเมืองที่ดำรงอยู่บนพื้นฐานของตระกูลการเมือง อาทิ ตระกูลจุริมาต ตระกูลพลเชื้อ ตระกูลนาเมืองรักษ์ ตระกูลสินธุ์ไพร ตระกูลไวนิยมพงศ์ เป็นต้น ดังนั้น นอกจากที่ประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความตื่นตัวทางการเมืองสูงแล้ว ความหลากหลายของตระกูลการเมืองยังทำให้ร้อยเอ็ดเป็นสนามการเมืองที่ควรได้รับการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง จากการศึกษาพบว่าความเคลื่อนไหวและพฤติกรรมทางการเมืองของร้อยเอ็ดที่มีความเปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัด มีการเลือกผู้แทนราษฎรของตนในลักษณะที่ต่างไป ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้เป็น 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1

ความนิยมต่อผู้สมัคร หรือ ความนิยมต่อพรรค

กลุ่มผู้สมัครบางกลุ่มได้รับคะแนนจากความนิยมที่มีต่อผู้สมัครโดยตรง ซึ่งปรากฏชัดเจนในผลการเลือกตั้งเขต 1, 3, 5 และ 7 อันได้แก่ นายอนุรักษ์ จุริมาต (พรรคชาติไทยพัฒนา) นางรัชนี พลเชื้อ (พรรคพลังประชารัฐ) นางสาวจิราพร สินธุ์ไพร (พรรคเพื่อไทย) และ นายชัชวาล แพทยาไทย (พรรคไทยสร้างไทย) ตามลำดับ โดยผลเลือกตั้งชี้ให้เห็นว่าผู้สมัครได้รับคะแนนเสียงแบบแบ่งเขตมากกว่าคะแนนเสียงที่พรรคการเมืองได้รับ โดยเฉพาะในเขตเลือกตั้งที่ 1 และ 3 เป็นผู้สมัครที่ได้รับเลือกแม้ว่าคะแนนความนิยมของพรรคจะน้อยกว่าคะแนนนิยมของพรรคอื่นๆ ทั้งในเขตเลือกตั้งและภาพรวมของจังหวัด นอกเหนือจากนั้นหากพิจารณาผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 7 จะพบว่า ผู้สมัครมีการย้ายพรรค จากฝ่ายรัฐประหารสู่ฝ่ายต่อต้านรัฐประหาร ซึ่งการย้ายพรรคดังกล่าว ประกอบกับบุคลิกของผู้สมัครทำให้ผู้สมัครได้รับเลือกตั้งแม้ว่าคะแนนความนิยมของพรรคที่สังกัดจะน้อยกว่าก็ตาม ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ตระกูลการเมืองที่มีฐานเสียงและทรัพยากรทางการเมือง รวมทั้งเครือข่ายระดับท้องถิ่นที่มีความเหนียวแน่น และประสบการณ์ของผู้ลงสมัครมีความผลอย่างยิ่งต่อผลคะแนนที่ได้รับ

ในทางตรงข้ามกลุ่มผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งอีกกลุ่มคือ กลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากความนิยมของพรรค ซึ่งผู้สมัครที่ได้รับการเลือกตั้งนี้ล้วนมาจากพรรคเพื่อไทย หากพิจารณารายเขต พบว่า ผู้สมัครเขตเลือกตั้ง 4 นั้น แม้เป็นผู้สมัครหน้าใหม่แต่ก็ได้รับแรงสนับสนุนส่วนหนึ่ง

จากการเป็นสมาชิกของตระกูลการเมืองใหญ่ หนึ่ง ในส่วนของเขตเลือกตั้ง 2 และ 6 นั้นแม้จะได้รับชัยชนะการความนิยมของพรรค แต่ระดับคะแนนเสียงที่ลดลงจากเดิมเป็นสัญญาณที่ชี้ให้เห็นถึงการคลายตัวของความนิยมที่มีต่อพรรคเพื่อไทย

5 ศุทธิกานต์ มีจัน (2566), รายงานวิจัย เรื่อง การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมือง และพฤติกรรมทางการเมืองและการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2566 จังหวัดร้อยเอ็ด. สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.

6 “อดีตคนเสื้อแดงร้อยเอ็ดยื่นหนังสือนายกา ค้านแก้ รธน. หมวดพระมหากษัตริย์ จี้เอาผิดพวกหมิ่นสถาบัน”, สืบค้นจาก <https://mgronline.com/local/detail/9630000118466> (9 มกราคม 2567)

ประเด็นที่ 2

วิธีการหาเสียงแบบเดิม หรือวิธีการหาเสียงแบบสมัยใหม่

ผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งอาศัยการหาเสียง การรักษา และขยายฐานเสียงด้วยวิธีการดั้งเดิมที่ได้กระทำอย่างเข้มข้นสูง นอกจากนี้ยังมีการประชุมกลุ่มผู้นำหรือตัวแทนชุมชนที่มีการจัดขึ้นก่อนมีการประกาศวันเลือกตั้งพร้อมทั้งมีการพบปะประชาชนทั้งในรูปแบบตรงและในรูปแบบผ่านผู้สนับสนุน หัวคะแนน เป็นที่สังเกตได้ว่า นักการเมืองรุ่นเก่าส่วนใหญ่ยังมีได้ให้ความสำคัญกับการใช้วิธีการหาเสียงแบบสมัยใหม่ ยกเว้น นายอนุรักษ์ จูริมาศ ซึ่งให้ความสำคัญกับการหาเสียง และจัดวางเนื้อหาการประชาสัมพันธ์ในสื่อออนไลน์อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ นายอนุรักษ์ มีผู้ติดตามใน Facebook มากเป็นอันดับสองจากผู้สมัครทั้งหมดรองจาก นางสาวจิราพร ลินสุพร ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้สมัครรุ่นใหม่ที่ใช้ และให้ความสำคัญกับสื่อออนไลน์ควบคู่กับการลงพื้นที่หาเสียง และพบปะประชาชนด้วยตนเอง

อีกประเด็นหนึ่ง ซึ่งมีผลอย่างยิ่งต่อคะแนนเสียงของผู้สมัคร คือ การแบ่งเขตเลือกตั้งซึ่งมีการตั้งข้อสังเกตว่าเป็นการสร้างความได้เปรียบให้แก่ผู้สมัครที่สังกัดพรรครัฐบาล เนื่องจากการแบ่งเขตได้กระทำโดยการแบ่งตามฐานคะแนนนิยมของผู้สมัคร อีกทั้งมีความล่าช้าในการประกาศเขตเลือกตั้ง ส่งผลโดยตรงต่อการเตรียมความพร้อมและการลงพื้นที่หาเสียงของผู้สมัคร ทั้งนี้ ในเขตเลือกตั้งที่ได้ถูกแบ่งออกเป็นหลายเขตพบว่า เป็นผลจากการไม่มีผู้สมัครที่เป็นเจ้าของพื้นที่หรือมีฐานคะแนนนิยมที่เหนียวแน่นในพื้นที่ที่ลงสมัคร อย่างไรก็ตามการแบ่งเขตเลือกตั้งในลักษณะดังกล่าวมิได้มีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงมากนักเนื่องจากการมี สส. มากกว่า 1 คน หรือ 1 พรรคในแต่ละเขตอำเภอถือเป็นการเพิ่มช่องทางหรือเพิ่มผู้แทนของประชาชนในการรับฟังและแก้ไขปัญหาได้มากยิ่งขึ้น

บทสรุป

ร้อยเอ็ดเป็นจังหวัดที่มีพลวัตทางการเมืองสูง ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีแนวโน้มจะเลือกผู้สมัครตามความนิยมของผู้สมัคร ในกรณีที่ผู้สมัครมาจากตระกูลการเมืองที่มีฐานเสียงและทรัพยากรทางการเมืองรวมทั้งเครือข่ายระดับท้องถิ่นที่มีความเหนียวแน่น ประกอบกับประสบการณ์ของผู้ลงสมัคร ซึ่งเห็นได้จากผลการเลือกตั้งของเขต 1, 3, 5 และ 7 ทั้งนี้ ผู้ลงคะแนนอาจลงคะแนนให้ผู้สมัครจากความนิยมของพรรคซึ่งในกรณีนี้คือ พรรคเพื่อไทย ทั้งสิ้น ดังที่เห็นได้จากผลการเลือกตั้งของเขต 2, 4 และ 6 แม้ผู้สมัครจะได้รับเลือกจากความนิยมที่ประชาชนในเขตมิให้ต่อพรรคก็ตามแต่ระดับคะแนนที่ได้รับนั้นลดลงจากการเลือกตั้งใน พ.ศ. 2562 มาก ชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงความนิยมทางการเมืองที่มีแนวโน้มเปิดรับพรรคอื่น ๆ การศึกษานี้ยังพบว่า พฤติกรรมการหาเสียงของพรรคการเมืองส่วนใหญ่ในจังหวัดยังคงอยู่ในรูปแบบดั้งเดิม โดยมีผู้สมัครเพียงสองท่านจากผู้สมัครทั้งหมด 24 ท่านในทั้ง 8 เขตที่ใช้สื่อออนไลน์ในการหาเสียงอย่างเป็นระบบซึ่งส่งผลให้ผู้สมัครทั้งสองประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งในเขตของตน

อนึ่ง การแบ่งเขตเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งก็ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้สมัครเลือกตั้งและผู้ลงคะแนน โดยการแบ่งเขตเลือกตั้งในลักษณะดังกล่าวก่อให้เกิดความได้เปรียบแก่ผู้สมัครบางพรรคเป็นพิเศษ ในแง่ของผู้ลงคะแนน การแบ่งเขตดังกล่าวอาจเป็นผลดีเนื่องจากการมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่า 1 คน หรือ 1 พรรคในแต่ละเขตอำเภอถือเป็นการเพิ่มผู้แทนของประชาชนในรัฐสภา

QR CODE
คลัง SNAP

QR CODE
อ่านหนังสือออนไลน์

QR CODE

สนใจหนังสือฉบับเต็มหรือ ติดต่อ 0-2141-9558